

DSPVP04

HISTORICKOPRÁVNÍ

REŠERŠE

doc. JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.

Katedra dějin státu a práva

Cíl předmětu:

- ❖ napomoci studentům DSP se zpracováním historickoprávní části jejich disertační práce
- ❖ 2 části
  - ❖ teoretická (společná)
  - ❖ individuální praktická ► individuální konzultace s doktorandem a následně v případě zájmu doktoranda revize jeho historickoprávní kapitoly (po jejím napsání, případně konceptu)

Časté chyby ► čemu se vyvarovat?

- ❖ jít k jádru věci (problému) ► zbytečně sáhodlouze nepopisovat právní památku, ale věnovat se jejímu obsahu
- ❖ historickoprávní kapitola nebude tvořit těžiště práce ► „nepřepálit“ začátek ► soustředit se na to nejdůležitější pro dané téma ► na související problémy řešené v sekundární literatuře lze odkázat v pozn. pod čarou
- ❖ zvážit, jak daleko do minulosti jít (věnovat se právnímu vývoji na území ČR ► zmiňovat starověký Egypt asi nemá význam)
- ❖ „neskákat“ od právního vývoje u nás a v jiných zemích

Časté chyby ► čemu se vyvarovat?

- ❖ otázka, kde začít? ► již v období feudalismu (značná úskalí – náročné na zpracování) X až s ABGB (+ Codex Theresianus) či trestními zákoníky či dalšími kodifikacemi?
- ❖ feudalismus ► procházení právních knih
- ❖ období 1750-1848 (1867) ► znalost němčiny, některé kodifikace přeloženy do dobové češtiny; judikatura, učebnice a komentáře převážně v němčině
- ❖ I. ČSR ► věnovat se primárně českým zemím (Slovensko zmínit pouze tehdy, pokud je to funkční a pokud mám k tomu dostatek literatury)
- ❖ Protektorát Čechy a Morava ► pozor rozlišovat linii českého a německého práva (= nesměšovat)

Nepřesnosti při psaní

- ❖ Rakousko-Uhersko ► až od roku 1867
- ❖ o občanech psát u nás až v období po roce 1848 ► ne ve středověku
- ❖ říšský zákoník ► zkratka ř. z. (psáno s mezerou)
- ❖ sbírka zákonů soudních a sbírka zákonů politických ► Sb. z. s. a Sb. z. p. ► německá zkratka JGS a PGS
- ❖ 1918-1948 ► Sbírka zákonů a nařízení (Sb. z. a n.), po roce 1948 ► Sbírka zákonů (Sb.)
- ❖ nejsem-li němčinář a přebírám-li citace či názvy v NJ ► důsledná kontrola (častý výskyt chyb)
- ❖ pracuji-li s dobovými texty (18. století) ► nutné „převyprávět“ do soudobého ČJ
► dobová čeština je nesrozumitelná

Kde najít základní informace ke zpracovávané problematice? – Kde začít?

ZÁKLADNÍ ENCYKLOPEDIE

- ❖ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. (eds.) *Encyklopedie českých právních dějin*. Plzeň: A. Čeněk, 2015- (zatím vydáno 21 svazků, za každým heslem literatura) – obsahy jednotlivých svazků
<https://www.encyklopedie-pravni-dejiny.cz/svazky/i-svazek-a-c/>
- ❖ HÁCHA, E., HOETZEL, J., WEYR, F., LAŠTOVKA, K. (eds.) *Slovník veřejného práva Československého*. Brno: Polygrafia - Rudolf M. Rohrer, 1929-1948 (vyšlo v reprintu)
- ❖ VESELÝ, X. F., *Všeobecný slovník právní*. Praha: vl. nákl., 1896-1899 (vyšlo v reprintu) – dostupný zde: <https://archive.org/details/veobecnslovnkpr01unkngoog?ref=ol&view=theater>

DALŠÍ ENCYKLOPEDIA, SLOVNÍKY A LEXIKONY

- ❖ FAJNOR, V., ZÁTURECKÝ, A., *Právnícký terminologický slovník. 2 díly.* Bratislava: Právnícká jednota na Slovensku, 1921-1923
- ❖ FARKAŠ, Z., *Právnícký terminologický slovník slovensko-maďarský.* Bratislava: Právnícký ústav ministerstva spravodlnosti, 1965
- ❖ FIALA, J., *Lexikon občanského práva.* Ostrava: Sagit, 1997
- ❖ FIALA, J., PRŮCHA, P., *Malá právnícká encyklopedie.* Praha: Linde, 1994
- ❖ HENDRYCH, D., FIALA, J., *Právnícký slovník.* Praha: C.H. Beck, 2001
- ❖ JOUZA, L., *Slovník pracovního práva.* Praha: Polygon, 1999
- ❖ KLÍMA, K., *Encyklopedie ústavního práva.* Praha: ASPI, 2007
- ❖ KOTTNAUER, A., ŠTALMACH, P., *Lexikon pracovního práva.* Ostrava: Sagit, 1996
- ❖ MADAR, Z., *Právnícký slovník. 2. díly.* Praha: Orbis, 1972
- ❖ MADAR, Z., *Slovník českého práva. 2. díly.* Praha: Linde Praha, 1995
- ❖ MADAR, Z., *Slovník definic v českém právu.* Praha: Orac, 2001
- ❖ MATES, P., FIALA, J., PRŮCHA, P., *Malá právnícká encyklopedie.* Praha: Linde, 1994

DALŠÍ ENCYKLOPEDIA, SLOVNÍKY A LEXIKONY

- ❖ NESNÍDAL, J., *Lexikon obchodního práva*. Ostrava: Sagit, 1997
- ❖ PETRŮ, F., *Právní slovník pro lidové funkcionáře*. Praha: Orbis, 1961
- ❖ PRŮCHA, P., POMAHAČ, R., *Lexikon správní právo*. Ostrava: Sagit, 2002
- ❖ OVEČKOVÁ, O., FOREJT, A., *Slovník obchodního práva*. Praha: Codex, 1996
- ❖ RYSKA, R., *Slovník základních pojmů z práva*. Praha: Fortuna, 1998
- ❖ *Slovník mezinárodního práva a politiky*. Praha: Svoboda, 1988
- ❖ TRETERA, J. R., HORÁK, Z., *Slovník církevního práva*. Praha: Grada, 2011
- ❖ TÝČ, V., KŘEPELKA, F., ROZEHNALOVÁ, N., *Lexikon - právo Evropské unie*. Ostrava: Sagit, 2004
- ❖ VANĚK, S., SVOBODOVÁ, J., *Právní encyklopedie soukromých podnikatelů: hospodářský zákoník - úplné znění, komentář: zákon o hospodářské arbitráži - komentář : zákon o státním podniku - komentář*. Praha: Trizonia, 1990
- ❖ VOŘÍŠEK, V., *Lexikon - sociální zabezpečení, zdravotní pojištění*. Ostrava: Sagit, 2002
- ❖ ZÁTURECKÝ, A., *Právní slovník terminologický*. Bratislava: Nakl. Slovenskej akadémie vied a umení, 1952

BIBLIOGRAFIE PRÁVNĚHISTORICKÉ LITERATURY

- ❖ TAUCHEN, J., KAZDA, J., *Bibliografie vybraných právnických časopisů a sborníků 1918–1989*. Brno: Masarykova univerzita, 2013 ► <https://is.muni.cz/do/law/kat/kdsp/bibliografie/library.html>
  - ❖ vyhledávání dle právních odvětví, autorů, časopisů
- ❖ *Bibliografie dějin českých zemí*: <https://biblio.hiu.cas.cz/search-form>
- ❖ Bibliografie monografií a článků od roku 1918 v systému ASPI

- BALÍK, S., *Výběrová bibliografie vědeckých článků a statí z obecných dějin státu a práva v českých právnických a právněhistorických časopisech a sbornících I. 1861 – 1989*. Praha. (1992)
- BAŠISTOVÁ, M., *Československá retrospektivna bibliografia rodinného práva za období 1945 – 1980*. Bratislava. (1981)
- BAŠISTOVÁ, M., *Československá retrospektivna bibliografia pracovného práva a sociálneho zabezpečenia za období 1945 – 1980*. Bratislava. (1982)
- BAŠISTOVÁ, M., *Československá retrospektivna bibliografia občianskeho práva hmotného a procesního za období 1945 – 1980*. Bratislava. (1982)
- BLAHO, P., SVÁK, J., *Právnická bibliografia 1993 – 2000. Súpis publikovaných prameňov práva a právnickej literatúry Slovenska*. Bratislava-Trnava. (2001)

BIBLIOGRAFIE PRÁVNĚHISTORICKÉ LITERATURY

- BLAHO, P., SVÁK, J., *Právnícká bibliografie 2001 – 2004: súpis judikatúry a právnickej literatúry Slovenska*. Žilina. (2005)
- ČÁDA, F., *Československá literatura právnická a státovédná vydaná od počátku republiky v letech 1918 – 1925*. Praha. (1926)
- ČÁDA, F., *Československá literatura právnická a státovédná v letech 1926 – 1927*. Praha. (1928)
- CHOC, F., *Výběrová bibliografie: kriminalistická a kriminologická literatura vydaná před r. 1948: právnická literatura vydaná před rokem 1939*. Praha. (2000)
- KUČERA, K., MALÝ, K., *Právněhistorická bibliografie. Výběr českých a slovenských prací z let 1966 – 1973 k dějinám státu a práva*. Praha. (1974)
- PROCHÁZKA, V., *Soupis hlavních prací československé právní historie za léta 1945 – 1956*. Praha. (1957)
- PETRÁŠ, R., STARÁ, M., *Právněhistorická bibliografie (Výběr českých a slovenských prací z let 1990 – 2000 k dějinám státu a práva*. Praha. (2005)
- SCHELLE, K., *Bibliografie právních dějin Moravy 1945 – 1990*. Brno. (1992)
- ŠČERBA, F., *Výběrová bibliografie článků z trestního práva 1997 – 2005*. Praha. (2006)

Kde najít historické právní předpisy online?

Feudalismus (uvedeno příkladmo)

- Obnovené právo a Zřízení zemské dědičného království Českého (1627) - <https://ndk.cz/view/uuid:e1b70830-12f1-11dd-b06a-000d606f5dc6?page=uuid:1b1edecd-25d3-486a-a224-ed6cdcba8e3e>
- KALOUSEK, J. (ed.), Archiv český, čili, Staré písemné památky české i moravské - <https://ndk.cz/view/uuid:ea4d4360-3b61-11ea-85b5-005056827e52?page=uuid:a14514d0-fd79-4a8e-ae8a-06962f784bc8>
- BRANDL, V. (ed.), Kniha Rožmberská - <https://ndk.cz/view/uuid:69eefac0-d3d0-11dc-a875-000d606f5dc6?page=uuid:843bedf0-e142-11e6-9e7e-001018b5eb5c>
- BRANDL, V. (ed.), Kniha Tovačovská - <https://ndk.cz/view/uuid:8af7e970-7443-11e2-86a5-005056827e52?page=uuid:24336d51f2767646968cb20a932c4e70>
- JIREČEK, H. (ed.), Codex juris Bohemici - <https://ndk.cz/view/uuid:1eee3ab0-e61e-11de-ac0a-000d606f5dc6?page=uuid:66e78a40-fd0a-11e7-816d-5ef3fc9bb22f>
- JIREČEK, J. (ed.), Práva městská Království Českého a Markrabství Moravského - <https://ndk.cz/view/uuid:20d2b330-7e13-11dc-96fc-000d606f5dc6?page=uuid:4eff1465-72d5-4ccf-937b-23d843296c1b>
- JIREČEK, H. (ed.), M Viktorina ze Všehrd O právích země české knihy devatery. - <https://ndk.cz/view/uuid:605cb540-0f7d-11dd-bb13-000d606f5dc6?page=uuid:a2b98920-de67-46b5-96fc-63db0db10e20>

Kde najít historické právní předpisy online?

Období 1750-1918

- Sammlung aller k.k. Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1740 bis 1780 - https://alex.onb.ac.at/tab_tgb.htm
- Justizgesetzsammlung (1780-1848) - https://alex.onb.ac.at/tab_jgs.htm
- Politische Gesetzsammlung (1792-1848) - <https://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?apm=0&aid=pgs>
- Říšský zákoník (v ČJ pouze roky 1849-1852, 1870-1918) - <https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>
- Říšský zákoník (v NJ – 1848-1918) - https://alex.onb.ac.at/tab_rgb.htm
- Český zemský zákoník (v ČJ jen některé roky 1848-1918) https://alex.onb.ac.at/tab_lbo.htm
- Moravský zemský zákoník (v ČJ jen některé roky 1848-1918) - <https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/ms.html>
- Deutsches Reichsgesetzblatt (1933-1945) – využitelné pro období Protektorátu - https://alex.onb.ac.at/tab_dra.htm
- Věstníky rakouských ministerstev, stenografické záznamy z jednání zemských sněmů a říšské rady - <https://alex.onb.ac.at/sachlichegliederung.htm>

Kde najít historické právní předpisy online?

Období po roce 1918 (vyjma ASPI a dalších informačních systémů)

- Věstníky ministerstev - <https://ndk.cz/>
- *Index ke Sbírce zákonů a nařízení za léta 1918-1933* (rejstřík – tematické vyhledávání)
<https://ndk.cz/view/uuid:19392740-d9b9-11e3-b110-005056827e51?page=uuid:990ac640-e22e-11e3-bb44-5ef3fc9bb22f>
- *Index ke sbírce zákonů a nařízení za první desetiletí 1918-1927* (rejstřík – tematické vyhledávání)
<https://ndk.cz/view/uuid:70534450-b369-11e3-9d7d-005056827e51?page=uuid:f073a5c0-c314-11e3-85ae-001018b5eb5c>
- Překlady některých německých právních předpisů platných v Protektorátu + komentář i k autonomnímu právu - *Nové zákony a nařízení Protektorátu Čechy a Morava* (vycházelo 1939-1945) - <https://ndk.cz/>

Kde najít historickou judikaturu online?

Do roku 1918

- [Entscheidungen des Obersten Gerichts- und Cassationshofes in Civil- und Strafsachen \(in der Beilage zum Verordnungsblatt des Justizministeriums\)](#)
- [Sammlung der Erkenntnisse des österreichischen Reichsgerichtes \[=Sammlung der nach gepflogener öffentlicher/mündlicher Verhandlung geschöpften Erkenntnisse des k. k. \(österreichischen\) Reichsgerichtes\]](#)
- [Sammlung der Erkenntnisse des Obersten Gerichtshofes](#)
- [Sammlung der Erkenntnisse des Verwaltungsgerichtshofes](#)
- [Sammlung von Zivilrechtlichen Entscheidungen des k.k. Obersten Gerichtshofes](#)
- [Entscheidungen des österreichischen Obersten Gerichtshofes in Zivil- und Justizverwaltungssachen](#)
- [Entscheidungen des k. k. Obersten Gerichts- als Kassationshofes](#)
- [Judikatenbuch des Verwaltungsgerichtshofes](#)
- v českém jazyce byly vybraná rozhodnutí rakouských soudů publikována v Právníku
- 14 – v případě judikatury k ABGB se nachází její výběr u každého paragrafu v komentáři Sedláček/Rouček

Kde najít historickou judikaturu online?

Od roku 1918 (rovněž v ASPI)

Rozhodnutí nejvyššího soudu – ve věcech trestních (Vážného sbírka)

<https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/4888>

Rozhodnutí nejvyššího soudu – ve věcech občanských (Vážného sbírka)

<https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/4889>

Sbírka nálezů Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních (Bohuslavova sbírka)

<https://ndk.cz/periodical/uuid:6a0e36a0-1b66-11e7-94e5-001018b5eb5c?accessibility=public>

<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/periodical/uuid:578158a0-db63-11e8-a5a4-005056827e52>

Kde najít právněhistorickou literaturu online?

- Digitální knihovna PrF MU (knihy + právnické časopisy) – digi.law.muni.cz
- Národní právní dědictví - právnické časopisy, sborníky, některé knihy (fulltext, lze vyhledávat) - <https://www.npd.cz/>
- Národní digitální knihovna Kramerius (knihy, časopisy, noviny) - <https://ndk.cz/> (přihlášení pod identitou MU)
- Registr digitalizace (přehled digitalizovaných knih různými knihovnami) - <http://www.registrdigitalizace.cz/rdcz/home>
- Rakouské právnické časopisy 19. století - <https://alex.onb.ac.at/sachlichegliederung.htm>
- Právní památky z doby absolutismu - <http://kramerius.cuni.cz/uk/search?collections=vc:145f935a-972f-4f62-9ae5-dec88717bcf9>
- Digitální repozitář kvalifikačních prací PrF UK - http://is.cuni.cz/studium/dipl_st/index.php?fak=11220&sekce=&ustav=22-KPD&dobor=&vedouci=&fulltext=&ktrep=all&f=find&order=d.ddvypsano&sort=desc

Archivní výzkum – náročné, ale proč ne?

- ❖ potřebuji-li např. získat důvodovou zprávu k předpisu z let 1918-1989
- ❖ potřebuji-li získat spis NS či NSS (1918-1948)
- ❖ zkoumám-li např. historický vývoj právního institutu ► zápisy z rekodifikačních komisí, znění návrhů občanských, trestních ... zákoníků (rekodifikace I. ČSR, právnícká dvouletka, rekodifikace v 1. pol. 60. let)

Kontaktovat Národní archiv ČR (Praha-Chodovec) – badatelnu badatelna@nacr.cz

Seznam archivních pomůcek: https://www.nacr.cz/wp-content/uploads/2019/01/pomucky_chodovec.pdf

Právněhistorický vývoj institutu soukromého práva

- ❖ Codex Theresianus - <https://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?apm=0&aid=cdu>
- ❖ SCHELLE, K., TAUCHEN, J., *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. Na přiloženém DVD k dispozici:
  - *Westgalizisches Gesetzbuch von 1797 (JGS 337)*, 220 s.
  - PETRŽILKA, Jan. *Kniha všeobecných zákonův občanských říše rakouské*. V Praze : Nákladem c.k. dvorn. kněhkupectví B.A. Crednera, 1857. 163 s.
  - *Obecný občanský zákoník rakouský*. Ve Vídni : Nákladem vydavatelovým, 1872. 239 s.
  - *Obecný zákoník občanský mocnářství rakouského a nařízení pozdější k němu se vztahující*. V Praze: Jindř. Mercy, 1885. 658 s.
  - JOKLÍK, František. *Obecný zákoník občanský pro republiku československou vyhlášený patentem ze dne 1. června 1811 č. 946 sb. z. s. ve znění, jež se některým paragrafům dostalo cíś. nařízením ze dne 12. října 1914 č. 276 ř.z., ze dne 22. července 1915 č. 208 ř.z. a ze dne 19. března 1916 č. 69 ř.z.* Praha : Nakladatelství Hejda & Tuček, 1920. 412 s.
  - NOVÁK, Karel a kol. *Obecný občanský zákoník platný v Čechách, na Moravě a ve Slezsku se zákony doplňujícími*. Praha : Nákladem Spolku československých právníků "Všeherd", 1930. 580 s.
  - ROUČEK, František. *Československý obecný zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. 2. dopl. vyd. Praha : Československý kompas, 1932. 1736 s
  - *Porady o revisi občanského zákoníka*. Praha : Nákladem Jednoty právnícké, 1921. 208 s.
  - ROUČEK, František. *Revise občanského zákona : záznamy z porad slovenské komise pro obor občanského práva v Bratislavě*. V Praze : Ministerstvo pro sjednocení zákonův a organisace správy, 1924. 56 s.
  - STIEBER, Miloslav. *Věcné právo: návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku*. V Praze : Nákladem Ministerstva spravedlnosti, 1923. 119 s.

Právněhistorický vývoj institutu soukromého práva

- ❖ SCHELLE, K., TAUCHEN, J., měn *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. Na příloženém DVD k dispozici:
  - WEISS, Egon. *Obligační právo (smlouva kupní, nájem a pacht, smlouvy pracovní, společenství statků, smlouvy odvážné) a náhrada škody: návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku*. V Praze: Nákladem Ministerstva spravedlnosti, 1924. 77 s.
  - KRČMÁŘ, Jan. *Všeobecná část občanského zákoníka a právo obliĝační : (všeobecná část, darování, smlouva schovací, půjčka, zápůjčka a zmocnění) : Návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku*. 2. vyd. V Praze : Nákladem Ministerstva spravedlnosti, 1924. 282 s.
  - SVOBODA, Emil. *Dědické právo : návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku*. 2. vyd. V Praze : Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1924. 84 s.
  - KAFKA, Bruno Alexander. *Právo rodinné : návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku*. V Praze : Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1924. 145 s.
  - ČAKRT, Kazimír; VAŠINA, Antonín. *Dvě studie k osnově československého občanského zákoníku*. V Brně : Nákladem Právnické fakulty University Masarykovy, 1929. 31 s.
  - *Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský : návrh superrevisní komise. Díl I. Text zákona*. V Praze : Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931. 308 s.
  - *Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský : návrh superrevisní komise. Díl II. Díl II. Důvodová zpráva*. V Praze : Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931. 357 s.
  - *Návrh občanského zákoníku z roku 1937– důvodová zpráva*
  - *Občanský zákoník z roku 1950 – důvodová zpráva*
  - *Občanský zákoník z roku 1964 – důvodová zpráva*
  - *Velká novela občanského zákoníku č. 509/1991 Sb. – důvodová zpráva*
  - *Občanský zákoník z roku 2012 – důvodová zpráva*

MUNI
LAW

Děkuji Vám za pozornost!

Případné dotazy směřujte na: *tauchen@mail.muni.cz*